

*До разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента – Білоус-Осінь Тетяни Ігорівни, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія» на дисертацію Пономаренка Віталія Віталійовича на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми. Україна перебуває на етапі впровадження демократичних європейських стандартів управління, що передбачає підвищення рівня прозорості та ефективності діяльності державних органів. В умовах сучасних викликів, зокрема зростання бюджетного дефіциту, економічної нестабільності та необхідності раціонального використання державних фінансових ресурсів, питання фінансової підзвітності та контролю за розподілом бюджетних коштів набуває особливої актуальності.

Національна поліція України є ключовим правоохоронним органом, діяльність якого безпосередньо впливає на стан громадської безпеки та правопорядку. Водночас, вона виступає розпорядником значного обсягу бюджетних коштів, що вимагає належного правового регулювання механізмів їхнього формування, розподілу та використання. Важливо забезпечити не лише ефективне фінансування діяльності поліції, а й дотримання вимог законності, фінансової дисципліни та прозорості бюджетних процесів.

Особливу увагу слід приділити питанням відповідальності посадових осіб за неефективне чи нецільове використання бюджетних ресурсів. Відсутність чітко визначених правових механізмів контролю та підзвітності може призводити до фінансових зловживань і корупційних ризиків. Попри

значну роль Національної поліції у бюджетному процесі, її статус як розпорядника бюджетних коштів залишається недостатньо дослідженим у фінансово-правовій науці. Недостатньо вивченими залишаються такі аспекти, як розмежування фінансових повноважень між центральним апаратом та територіальними підрозділами, процедура бюджетного планування та фінансового контролю, а також механізми запобігання корупційним ризикам у сфері управління бюджетними ресурсами.

Дослідження особливостей статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів є надзвичайно актуальним, оскільки його результати можуть сприяти удосконаленню правового регулювання бюджетного процесу в правоохоронній сфері, розробці ефективних механізмів контролю за витрачанням державних коштів та підвищенню рівня підзвітності посадових осіб. Це, у свою чергу, сприятиме посиленню фінансової безпеки держави, зміцненню довіри суспільства до правоохоронних органів та оптимізації бюджетної політики у сфері забезпечення громадського порядку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертаційної роботи В.В. Пономаренка «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів» засвідчує, що проведене дослідження є самостійним, комплексним та актуальним науковим дослідженням, яке ґрунтується на глибокому аналізі фінансово-правових аспектів діяльності Національної поліції.

Дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмета дослідження, що дозволило автору детально проаналізувати нормативно-правову базу, наукові підходи до фінансового менеджменту правоохоронних органів, а також запропонувати шляхи вдосконалення механізмів контролю та відповідальності за бюджетні правопорушення. Визначені у роботі завдання дослідження логічно узгоджуються з його загальною метою – виявленням особливостей правового статусу Національної поліції як розпорядника

бюджетних коштів та розробкою науково обґрунтованих пропозицій щодо підвищення ефективності фінансового управління у правоохоронній сфері.

Структура роботи є логічною та збалансованою, вона охоплює найбільш важливі аспекти досліджуваної проблематики. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, що містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатка. Заслужує уваги проведення автором ґрунтовного аналізу значного масиву наукових праць, нормативно-правових актів та статистичних даних, що дозволило всебічно розкрити заявлену тему та сформулювати обґрунтовані висновки.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертації, є теоретично обґрунтованими та підтвердженими відповідними нормативними, доктринальними та емпіричними матеріалами. Використання широкого комплексу наукових методів, зокрема діалектичного, системного, порівняльно-правового, формально-логічного та інших, сприяло всебічному аналізу предмета дослідження та забезпечило високий рівень аргументації авторських положень.

Особливе значення мають запропоновані у дисертації підходи до вдосконалення правового регулювання фінансової діяльності Національної поліції, а також обґрунтовані пропозиції щодо підвищення прозорості бюджетного процесу, запобігання фінансовим зловживанням та посилення відповідальності посадових осіб за порушення бюджетного законодавства.

Висновки, сформульовані у роботі, є логічно побудованими, аргументованими та відповідають сучасним тенденціям розвитку фінансово-правової науки. Вони можуть бути використані як для подальших наукових досліджень, так і в правозастосовній практиці, зокрема для вдосконалення механізмів фінансового менеджменту та контролю у системі правоохоронних органів.

Дисертаційна робота Пономаренка В.В. є завершеним комплексним науковим дослідженням, що відповідає встановленим вимогам до

дисертаційних робіт. Її результати мають наукову новизну та практичну значущість для вдосконалення нормативно-правового регулювання діяльності розпорядників бюджетних коштів, зокрема Національної поліції України.

Наукова новизна і практична значущість одержаних результатів.

Новизна дисертаційного дослідження В.В. Пономаренка на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» проявляється як у новому підході до вивчення статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів, так і у запропонованих концептуальних положеннях щодо вдосконалення механізму правового регулювання фінансової діяльності цього правоохоронного органу.

Характеризуючи наукову новизну дослідження, слід зазначити, що дисертація В.В. Пономаренка є першим у вітчизняній фінансово-правовій науці комплексним дослідженням правового статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів. У роботі не лише розглянуто існуючі правові механізми формування, розподілу та контролю за бюджетними коштами, але й запропоновано нові підходи до їх вдосконалення, що посилює теоретичну та практичну значущість дослідження.

Вивчення змісту дисертації дозволяє стверджувати, що сформульовані автором наукові положення та висновки є концептуально обґрунтованими, логічно вибудованими та спрямованими на вирішення актуальних проблем функціонування інституту розпорядників бюджетних коштів та фінансування Національної поліції зокрема.

Автором уперше комплексно досліджено організаційно-правові засади фінансової діяльності Національної поліції, розкриваючи її статус як суб'єкта бюджетних правовідносин, що не лише отримує та використовує державні кошти, але й несе відповідальність за їх ефективний розподіл. Доведено, що функціональне навантаження Національної поліції у бюджетному процесі потребує додаткового правового врегулювання, оскільки включає планування видатків, розподіл коштів між структурними підрозділами та здійснення фінансового контролю.

Дисертантом проведено ґрунтовний аналіз правових підстав застосування фінансово-правової відповідальності у бюджетному процесі та визначено особливості її реалізації в діяльності Національної поліції. Запропоновано більш чітке розмежування між фінансово-правовою, адміністративною, кримінальною та дисциплінарною відповідальністю за порушення бюджетного законодавства. Особливу увагу приділено запровадженню персональної фінансової відповідальності керівників підрозділів за неефективне використання бюджетних ресурсів, що може реалізовуватися через механізми штрафних санкцій, примусового відшкодування завданих збитків або заборони займати керівні посади у разі систематичних порушень фінансової дисципліни.

Цінними з наукової точки зору є запропоновані критерії оцінки результативності фінансової діяльності Національної поліції, що ґрунтуються на показниках ефективності розподілу коштів, їх цільового використання та фінансової підзвітності. Визначено необхідність запровадження комплексного підходу до моніторингу бюджетних видатків, який включає використання електронних систем звітності, незалежного аудиту та участі громадських організацій у контролі за фінансуванням правоохоронних органів.

Автор доводить, що ефективне використання бюджетних коштів є складовою частиною забезпечення національної безпеки. Обґрунтовано, що порушення бюджетної дисципліни у сфері фінансування Національної поліції може призводити до ослаблення правоохоронної системи, збільшення рівня корупції та втрати суспільної довіри до органів внутрішніх справ. Запропоновано шляхи мінімізації фінансових ризиків у діяльності Національної поліції, включаючи удосконалення механізмів бюджетного планування, запровадження програмно-цільового методу фінансування та посилення контролю за використанням коштів.

Дисертантом проведено комплексний аналіз нормативно-правових актів, що регламентують бюджетний процес у Національній поліції, та визначено прогалини в їхньому регулюванні. Запропоновано внесення змін до

Бюджетного кодексу України, Закону «Про Національну поліцію» та інших нормативних актів з метою удосконалення порядку розподілу бюджетних коштів, встановлення чітких правил відповідальності за фінансові порушення та посилення прозорості бюджетного процесу.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані в дисертаційному дослідженні результати можуть бути використані в таких напрямках: у науково-дослідній сфері – для подальшого розвитку теорії фінансового права, зокрема щодо правового статусу розпорядників бюджетних коштів, в частині їх організаційно-правового статусу; у правотворчій діяльності – при розробці змін до бюджетного законодавства, що регулює фінансування правоохоронних органів, а також у формуванні рекомендацій щодо удосконалення фінансового контролю в Національній поліції; у правозастосовній практиці – при проведенні навчання з підвищення кваліфікації керівників та відповідальних осіб бюджетних установ з бюджетного менеджменту та ефективного використання бюджетних коштів; в освітньому процесі – при підготовці навчальних матеріалів та проведенні лекційних курсів із фінансового та права та менеджменту для здобувачів вищої освіти та підвищення кваліфікації працівників бюджетних установ.

Оцінка змісту дисертації. У дисертаційному дослідженні В.В. Пономаренка висвітлено та детально опрацьовано комплекс теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із правовим регулюванням фінансової діяльності Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів. Робота містить ґрунтовний аналіз структурно-правових аспектів бюджетного процесу в правоохоронній сфері, що є важливим чинником удосконалення фінансово-правової системи та підвищення ефективності державного управління бюджетними ресурсами.

Структура дисертації повністю відповідає визначеним цілям і завданням дослідження. У роботі автором розглянуто низку питань, які раніше не отримали належного наукового висвітлення, що дозволило отримати нові

результати та сформулювати практично значущі пропозиції щодо удосконалення механізму фінансування Національної поліції.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові та практичні результати дослідження В.В. Пономаренка знайшли відображення у 8 наукових публікаціях, 3 з яких опубліковано в наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого МОН України переліку, а також в 5 публікаціях, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають її наукові результати. Зазначене свідчить про системне виконання дисертаційного дослідження та належній апробації його результатів.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Аналіз змісту дисертації та публікацій В.В. Пономаренка засвідчив відсутність порушень академічної доброчесності. У роботі містяться належні посилання на використані джерела, висновки та пропозиції є результатом самостійного наукового дослідження автора, а всі використані матеріали коректно оформлені відповідно до академічних стандартів.

Оцінка змісту дисертації. Структура дисертації включає анотації українською й англійською мовами, вступ, три розділи, які містять десять підрозділів, висновки, список використаних джерел та додаток.

Зауваження і дискусійні положення дисертації. Поряд із позитивними здобутками дисертаційного дослідження В.В. Пономаренка, які мають значний науковий і практичний внесок у розвиток фінансово-правової науки, окремі його положення потребують додаткового уточнення або більш детального обґрунтування.

У дисертації автором зазначається про наявність корупційних ризиків у процесі розподілу та використання бюджетних коштів, проте їх аналіз є недостатньо деталізованим. Було б доцільно розглянути конкретні механізми можливих зловживань, що можуть виникати у фінансовій діяльності поліції, зокрема завищення вартості закупівель, маніпуляції з тендерними процедурами, фіктивні контракти тощо. Важливим є також дослідження ефективності існуючих заходів протидії фінансовим порушенням та аналіз

зарубіжного досвіду запровадження антикорупційних практик у правоохоронній сфері.

Досліджуючи питання транспарентності діяльності Національної поліції автором приділено значну увагу питанням фінансової підзвітності та прозорості бюджетного процесу, однак не розглянуто можливість залучення громадських організацій до процесу контролю за витрачанням бюджетних коштів Національною поліцією. Враховуючи європейські тенденції розвитку публічного управління, доцільно було б дослідити перспективи запровадження незалежного громадського аудиту або інших механізмів моніторингу, що сприяли б підвищенню рівня довіри суспільства до правоохоронних органів.

Автором акцентовано увагу, що важливим аспектом відповідальності за порушення бюджетного законодавства є дисциплінарна відповідальність посадових осіб, які ухвалюють рішення щодо використання бюджетних коштів. У роботі зазначається про загальні засади дисциплінарної відповідальності, однак не деталізовано механізми її реалізації у діяльності Національної поліції. Було б корисним визначити, які саме дії або бездіяльність у фінансовій діяльності поліції мають спричиняти дисциплінарну відповідальність, а також які заходи дисциплінарного впливу доцільно застосовувати в контексті ефективного фінансового менеджменту.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Представлена В.В. Пономаренко дисертаційна робота на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі права, є комплексним, цілісним і завершеним науковим дослідженням. Основні положення дисертації з належним ступенем повноти відображені у наукових публікаціях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає встановленим вимогам щодо публікацій за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації свідчить про повне дотримання автором вимог академічної доброчесності. Сформульовані висновки та пропозиції є результатом самостійного дослідження, у роботі наявні всі необхідні

посилання на використані джерела інформації, а представлені дані є достовірними. Обсяг основного тексту дисертації відповідає встановленим нормативним вимогам, що висуваються до такого виду наукових робіт. Виклад матеріалу відзначається точністю, логічністю та аргументованістю, що відповідає науковому стилю.

Дисертаційне дослідження є завершеним, добре структурованим, логічним та виваженим. Одержані в роботі висновки та пропозиції є науково значущими та актуальними для правозастосовної практики. Основні положення дослідження викладені чітко, мають довершений зміст і є взаємопов'язаними.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Враховуючи зазначене вище, дисертаційне дослідження В.В. Пономаренка «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів» повною мірою відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор – Пономаренко Віталій Віталійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного
і фінансового права
Національного університету
«Одеська юридична академія»**

Тетяна БІЛОУС-ОСІНЬ